

Notarialny nakaz zapłaty – sądowy czy prywatny wymiar sprawiedliwości?

- Nowe kompetencje notariusza
 - Próba realizacji idei ograniczenia kognicji sądów powszechnych
 - Regulacja „sui generis” w ustawie z 14.02.1991 Prawo o notariacie
 - Nakazy zapłaty w praktyce
- Zasada sądowego wymiaru sprawiedliwości
 - Efektywność ochrony sądowej a sprawiedliwość proceduralna
 - Pojęcie sądu w rozumieniu Konstytucji
 - Warunki powierzenia sprawowania wymiaru sprawiedliwości innym podmiotom
- Notariusz a organy postępowania cywilnego
 - Notariusz jako „sędzia spraw niespornych”
 - Notariusz a referendarz sądowy
 - Państwowe biura notarialne a współczesność
- Konstrukcja notarialnego nakazu zapłaty
 - Nakaz zapłaty – czynność procesowa czy czynność notarialna
 - Nakaz a tytuł egzekucyjny niebędący orzeczeniem sądu art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c.
 - Czynność przed sądem lub innym organem w rozumieniu art. 123 k.c.
- Zakres kognicji przy wydawaniu nakazu zapłaty
 - Potwierdzenie istnienia niekwestionowanego roszczenia pieniężnego

- Ocena istnienie roszczenia, zasadności i wymagalności
- Działalność polegająca na sądzeniu
- Dokonywanie doręczeń a doręczenie notarialne
- Utrata mocy nakazu zapłaty
 - Sprzeciw a dyskontynuacja
 - Brak odpowiednika normy z art. 505³⁷ k.p.c.
- Uprawomocnienie się nakazu zapłaty
 - „Analogia do skutków ugody pozasądowej zawartej w formie aktu notarialnego przez strony, w której dłużnik poddaje się egzekucji”
 - Tytuł egzekucyjny (art. 777 § 1 pkt 2² k.p.c.)
 - Restytucja terminu do wniesienia sprzeciwu
 - Wydanie nakazu zapłaty mimo istnienia powagi rzeczy osądzonej
- Podsumowanie
- Dyskusja

Proces legislacyjny:

Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy - Prawo o notariacie oraz niektórych innych ustaw (wpłynął do Sejmu w dniu 11 października 2022 r.)

<https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/druk.xsp?nr=2701>

Perspektywa konstytucyjna

wyrok TK z 24 października 2007 r., SK 7/06 (OTK-A 2007, nr 9, poz. 108):

„Z Konstytucji wynika zasada, że wymiar sprawiedliwości jest sprawowany przez sędziów. Niezawisły i niezależny sąd to z założenia sąd składający się z sędziów. Odstępstwa są dopuszczalne, jeżeli zostaną spełnione łącznie dwa warunki: Po pierwsze, wyjątki muszą być uzasadnione konstytucyjnie legitymowanym celem i mieścić się w granicach realizacji tego celu (...).Po drugie, muszą być spełnione wszystkie istotne "materialnie" warunki, od których uzależniona jest bezstronność, niezawisłość i niezależność sądu”.

Wybrane wnioski

Zasada sądowego wymiaru sprawiedliwości ma doniosłe znaczenie dla gwarancji praworządności oraz ochrony praw i wolności obywateli, zaś wymiar sprawiedliwości należy łączyć z rozstrzygnianiem konfliktów prawnych. Prawo do sądu nie wyłącza możliwości przekazania sprawy pod osąd innego podmiotu niż sąd w rozumieniu konstytucyjnym, lecz niezbędne jest zachowanie gwarancji z art. 45 Konstytucji oraz stworzenie mechanizmów sądowej kontroli prawidłowości i zasadności dokonanych czynności.

Notariusz ma być umocowany do dokonywania w postępowaniu pozasądowym czynności zrównanych konstrukcyjnie z wydawaniem orzeczeń. Podmiot ten nie może być jednak postrzegany jako organ postępowania cywilnego, a podejmowane przez niego czynności nie mają charakteru czynności procesowych.

Wydając nakaz zapłaty, notariusz rozstrzyga spór o prawo, jaki w warunkach wytoczenia powództwa wynikałby z faktu wniesienia pozwu. Nie jest w tym wypadku uruchamiany typowy mechanizm procesowy związany ze wszczęciem i prowadzeniem postępowania przed sądem, lecz końcowy skutek działań podejmowanych przy udziale notariusza jest tożsamy ze skutkiem rozpoznania sprawy. Organ niebędący sądem podejmuje działania, formalnie kwalifikowane jako czynności notarialne, które wkraczają w sferę sprawowania wymiaru sprawiedliwości.

Wybór literatury:

W.A. Bartz, *Materialna prawomocność nakazów zapłaty w postępowaniu upominawczym*, Przegląd Sądowy 1935, nr 9.

J. Cagara, *Postępowanie nakazowe i upominawcze*, Nowe Prawo 1987, nr 1.

S. Cieślak, *Postępowania przyspieszone w procesie cywilnym. Zarys postępowania nakazowego, upominawczego i uproszczonego*, Warszawa 2004.

S. Dalka, *Efektywność postępowania nakazowego i upominawczego w procesie cywilnym*, Palestra 1978, nr 5-6.

S. Dalka, *Ochrona sądowa roszczeń majątkowych w postępowaniu nakazowym i upominawczym*, Gdańsk 1977.

M. Jędrzejewska, *Modele postępowania w cywilnych sprawach „drobnych i prostych” (model sądowy, arbitrażowy, administracyjny)*, Palestra 1977, nr 7.

M. Jędrzejewska, *Możliwości i zakres ograniczenia obowiązków sędziego*, Przegląd Sądowy 1995, nr 1.

M. Kostwiński, *Merytoryczne rozpoznanie sprawy w procesie cywilnym w ramach konstrukcji odwrócenia sporu*, Warszawa 2019.

R. Obrębski, *Właściwość miejscowa sądu w postępowaniu nakazowym (de lege lata i de lege ferenda)*, Rejent 2000, nr 2.

R. Obrębski, *Właściwość rzeczowa sądu w postępowaniu nakazowym (rozważania o usprawieniu procesu cywilnego)*, Rejent 1999, nr 3.

A. Wach, *W sprawie „innego organu powołanego do rozpoznawania lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.)* [w:] T. Ereciński, P. Grzegorzczak, K. Weitz (red.), *Sine ira et studio. Księga jubileuszowa dedykowana Sędziemu Jackowi Gudowskiemu*, Warszawa 2016.

E. Wengerek, *Czynności państwowych biur notarialnych w postępowaniu nakazowym i upominawczym*, Nowe Prawo 1957, nr 3.

P. Zaborowska, *Sądy pokoju w perspektywie konstytucyjnej* [w:] A. Orzeł-Jakubowska, T. Zembrzuski (red.), *Konstytucyjne aspekty procesu cywilnego*, Warszawa 2022.

T. Zembrzuski, *Brak podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym a nadanie sprawie biegu* [w:] A. Laskowska-Hulisz, J. May, M. Mrówczyński (red.), *Honeste procedere. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Kazimierzowi Lubińskiemu*, Warszawa 2017.